

سمعک

و

جامعه

□ علی اصغر دانش

کارشناس شنوایی شناسی

عاملی است که چند سال پیش او را از خرید و تهیه سمعک بازداشته بود، ولی بنابه توصیه پزشک معالج و اطرافیان دوباره مراجعه نموده است.

جدول زیر (۱) میزان خرید سمعک از سال ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۶ را با ذکر ارقام آنها در ایالات متحده نشان می دهد.

سالانه میلیونها نفر در دنیا ناچار به خرید سمعک می گردند. سمعک یک پروتز شنوایی است که به منظور جبران کم شنوایی در افراد کم شنوا طراحی گردیده و معمولاً بیمار در آخرین مراحل، پس از گشت و گذار فراوان و پرس و جو از پزشک و شنوایی شناس و متخصص، بالاخره به آن روی می آورد، یک بیمار کاندید سمعک را در نظر بگیرد، وی در دفتر متخصص سمعک و یا شنوایی شناس نشسته و با ناامیدی به اطراف خود می نگرد، ترس از این که چگونه می خواهد یک سمعک را بر روی گوش خود بگذارد در بدنش رخنه کرده، با خود می اندیشد آیا لازم است که سمعک بزند؟ اصلاً سمعک به دردش می خورد؟ استفاده از سمعک باعث بدتر شدن شنواییش نمی گردد؟ اگر از سمعک استفاده کند، همسر، دوستان، همکاران و اطرافیان چگونه تصویری در موردش خواهند داشت؟ آیا فکر می کنند که دیگر نمی تواند خوب بشنود؟ اگر دوستی در خیابان سمعک را بر گوش او ببیند چه خواهد گفت؟ آیا مردم او را با انگشت به یکدیگر نشان خواهند داد و مسخره اش خواهند کرد؟ اینها سئوالاتی است که قبل از تهیه سمعک برای بیمار مطرح میشود. این همان

میزان خرید سمعک در سال ۱۹۸۰ در حدود ۷۰۰ هزار مورد بوده که ۵۸ درصد آنها را سمعک پشته گوشی و ۳۳ درصد را داخل گوشی و ۸ درصد راسمعههای جیبی و عینکی تشکیل می داده است. این ارقام در سال ۱۹۸۶ به ترتیب به بیش از یک میلیون و دویست هزار مورد، ۲۷ درصد، ۶۸ درصد و ۳ درصد رسید و سال بعد از آن نیز میزان درصد سمعکهای داخل گوشی باز افزایش یافت تا این که برای مثال در سال ۱۹۸۹ میزان خرید سمعکهای داخل گوشی به ۷۹ درصد از کل سمعکهای فروخته شده رسید.

	1986	Total	%
Behind-ear	353,802		27.90%
In-ear	871,881		68.75
Miscellaneous	42,459		3.35
	1,268,142		100.00%

جدول ۱

1980		1981		1982				
Total	%	Total	%	Total	%			
Behind-ear	428,329	58.14%	Behind-ear	465,043	55.75%	Behind-ear	448,294	52.46%
In-ear	248,713	33.73	In-ear	315,295	37.80	In-ear	359,027	42.02
Eyeglass	39,331	5.33	Eyeglass	37,575	4.50	Eyeglass	32,105	3.76
Body	20,269	2.76	Body	16,298	1.95	Body	15,059	1.76
	736,642	100.00%		834,201	100.00%		854,485	100.00%
1983		1984		1985				
Total	%	Total	%	Total	%			
Behind-ear	480,642	46.68%	Behind-ear	438,267	38.80%	Behind-ear	383,427	33.73%
In-ear	508,652	49.40	In-ear	638,748	59.12	In-ear	727,425	63.98
Eyeglass	27,860	2.71	Eyeglass	16,447	1.20	Miscellaneous	26,012	2.29
Body	12,526	1.21	Body	9,425	.88		1,136,864	100.00%
	1,029	100.00%		1,102,887	100.00%			

Table 1. Total hearing instrument sales by types-1980 to 1986 (Hearing Industries Assn. annual sales statistics).

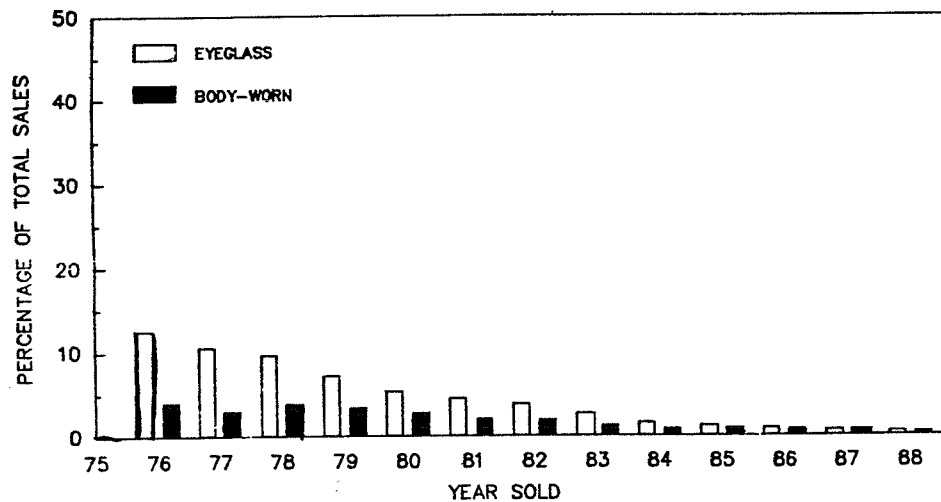
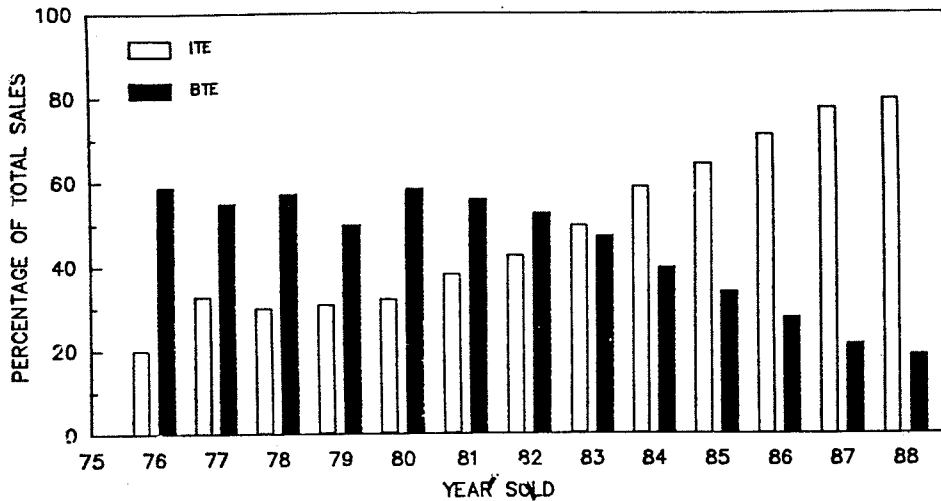

Table 2 Sales trends for various hearing aid types since 1975.

جدول ۲

و درک رفتار افرادی که دچار کمبود شنوایی هستند برای دست‌اندرکاران حرفه‌ای شنوایی و تجویز کنندگان سمعک بسیار باارزش است. تا زمانی که فرد دارای ضایعه شنوایی، کم شنوایی خود و تمام مسائل مربوط به آن، اعم از عاطفی و اجتماعی را قبول نکند، تدابیر درمانی و استفاده از سمعک بسیار مشکل خواهد بود. احتمال امتناع استفاده از تقویت صوتی در بین کم شنواییانی که هنوز آماده پذیرش استفاده از سمعک نمی‌باشند، بسیار بالا است.

قبول کردن تقویت صوتی عامل تحکیم بخش در قبول کم شنوایی است. در نظر بسیاری از بیماران قبول سمعک به منزله جدایی آنان از دوران جوانی است.

سمعک می‌تواند به عنوان نشانه‌ای از زوال جسم و بدن به نظر آید و استفاده کنندگان از سمعک همیشه در هنگام زدن آن به گوششان ممکن است چنین احساسی داشته باشند. سمعک باید به عنوان منبعی برای احساس

جدول ۲ روند فروش انواع سمعک در طی ۱۴ سال در ایالات متحده را نشان می‌دهد. همانگونه که مشاهده می‌گردد سمعکهای داخل گوش به تدریج جایگزین سمعکهای پشت گوشی، عینکی و جیبی میشوند. این آمارها نشان میدهند که مردم و صنایع سمعک سازی به سمعکهای داخل گوشی یا به عبارت دیگر سمعکهایی که کمتر دیده می‌شوند، تمایل دارند. طبق نظر «لی بارگر» (Lybarger) در طی یک دوره ۲۸ ساله، هر سال حدود ۱۱ درصد از اندازه سمعکها کاسته شده است. امروز کوچک و مینیاتوری نمودن سمعکها به عنوان زمینه اصلی فعالیت صنعت سمعک سازی درآمده است، با این تلاش که تا حد ممکن سمعکها کمتر دیده شوند و ترس از متفاوت بودن با دیگران و عدم استفاده از سمعک و پس خوردن از طرف اجتماع را کنار بگذارند. البته من با مینیاتوری کردن سمعکها مخالف نیستم ولی معتقدم که ما باید در اجتماع ناآشنا نسبت به کم شنوایی، این موضوع را روشن نماییم که کم شنواییان با دیگران متفاوت نیستند. همچنین جامعه می‌بایست آموزش یابد که چگونه سمعک می‌تواند به ماکمک نماید. چیزی که در تبلیغات به آن تکیه میشود این است: سمعک ظریفتر و ناپیداتر! ولی آیا این راه حل است؟

نمودار زیر (شکل ۱) میزان نیاز بیماران به سمعک و سود دهی آن را نشان میدهد. ملاحظه میشود که وقتی کم شنوایی کم و یا بسیار زیاد می‌باشد سود دهی آن خوب نیست، ولی در محدوده معینی که احتیاج به سمعک نیز در آن بالا است سود دهی آن نیز افزایش می‌یابد. این همان محدوده رضایتبخش بالا (The area of Greatest Satisfaction) میباشد و بیماران موجود در این ناحیه هستند که مینمایند شنوایی شده از سمعک استفاده کنند.

عوامل متغیری در تصمیم‌گیری بیماران برای تهیه سمعک وجود دارد که از مهمترین آنها میتوان مشکلات ارتباطی در منزل، مشکلات ارتباطی در محیطهای شنیداری پرسرو صدا، در موقعیتهای اجتماعی و مشکلات ارتباطی در محیط کار و اصرار از سوی همسر را نام برد.

حال با توجه به مسائل فوق، به مشکلاتی که درباره استفاده از سمعک وجود دارد و راه‌حلهای پیشنهادی آنها می‌پردازیم.

مشکلات:

- (الف) دیدگاه فرد استفاده کننده از سمعک
- (ب) دیدگاه اطرافیان بیمار
- (پ) دیدگاه جامعه در مورد استفاده از سمعک
- (ت) رابطه بین عدم استفاده از سمعک و روابط اجتماعی
- (ث) مسائل اقتصادی تهیه سمعک
- (ج) استفاده از سمعک در کودکان کم شنوایی
- (چ) استفاده از سمعک در افراد دچار ضایعه کم شنوایی حسی عصبی
- (ح) تبلیغات ناروا!

دیدگاه فرد استفاده کننده از سمعک

برای همه مشخص است که افرادی که دچار کم شنوایی هستند در زندگی روزانه تجارب متفاوتی با افراد سالم از نظر شنوایی دارند. فهم

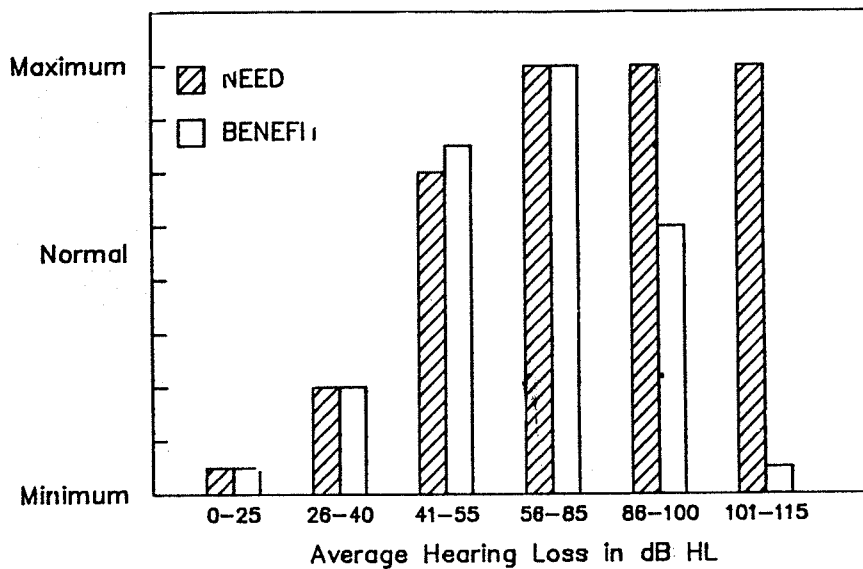

Figure 1: Illustration of the need for and potential benefit from amplification as a function of degree of hearing loss.

شکل ۱

جذابیتشان دور سازد و این مسئله باعث گردد که اطرافیان آنان نخواهند در میان جمعیت با کسی که از سمعک استفاده میکنند دیده شوند. اما واقعیت غیر از این است مردم به افرادی که با انسانهایی با تفاوت‌های فردی ارتباط دارند و آنها را درک و تحمل می‌کنند احترام می‌گذارند. و اهمیت دیگری که افراد استفاده کننده از سمعک در رابطه با اجتماع دارند این است که ممکن است پیر به نظر آیند. بیماران نگران این مسئله هستند و می‌گویند که این سمعک لعنتی علامتی است که بدن و جسم من دیگر پیر شده است و از بین رفته است و من دیگر نمی‌توانم برای جامعه و مردم مفید باشم. جامعه حقیقتاً نیازمند این است که نقطه نظرات و توجهات خودش را نسبت به پروسه پیری و سالمندی تغییر دهد تا بتواند به حمایت و بازتوانی چنین افرادی که دچار این واهمه‌ها هستند کمک نماید.

رابطه بین سمعک و روابط اجتماعی نیز همانگونه که در بالا ذکر شد بسیار مهم است و باعث ارتباط یافتن بیمار با دنیای خارج می‌شود و از انزواطلبی وی جلوگیری می‌کند. بیمار کم شنوایی که از سمعک استفاده می‌کند در زندگی روزمره و انجام وظایفش موفقتر است و اگر بتواند مسئله پذیرش سمعک را حل کند می‌تواند اعتماد به نفس بسیار مفیدی در ارتباطات اجتماعی کسب نماید. یکی از مواردی که متأسفانه در ارتباط با استفاده از

زده، از اظهار عقیده واهمه دارد به دلیل ترس از اینکه مبادا دیگران متوجه کمبود شنوایش گردند. سمعک علاوه بر اینکه پروتزی پزشکی است وسیله‌ای کاملاً اجتماعی و ارتباطی می‌باشد. سمعک فرد را به داخل جامعه میکشاند و مانع گوشه‌گیری و انزوا طلبی او می‌شود.

متأسفانه عامه مردم فکر می‌کنند که سمعک زدن برابر با ناشنوایی است و بی‌رحمانه مهر کوری بر روی فرد استفاده کننده از سمعک می‌زنند، در صورتی که چنین نیست ترس از صدمه پذیر بودن یکی از مشکلات افراد کاندید استفاده از سمعک است. بسیاری از این افراد تصور می‌کنند که اگر دیگران سمعک را ببینند فکر می‌کنند که کارایی این افراد کم است. ترس از کم ارزش شدن در نظر دیگران در بسیاری از موارد یکی از عوامل بسیار مهم در مورد عدم استفاده از سمعک است.

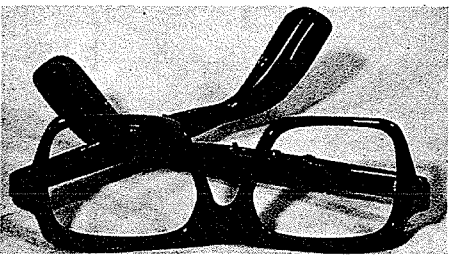
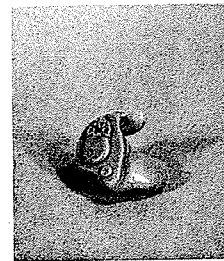
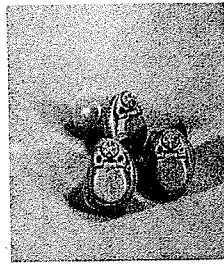
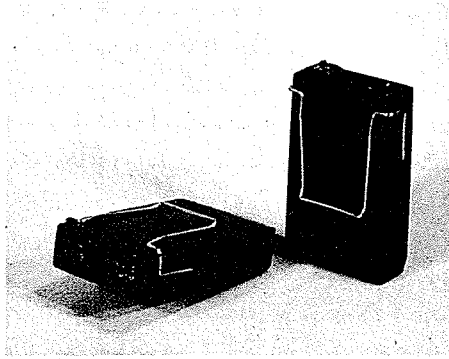
آیا ما واقعاً مردم را به علت معلولیتشان یا به خاطر استفاده از پروتزی نظیر سمعک کم ارزش میدانیم؟ اما واقع امر اینطور نیست شاید این تفکراتی باشد که افراد استفاده کننده از سمعک به ذهنشان خطور می‌کند! آنها از متفاوت بودن می‌هراسند و این واهمه باعث امتناع آنان در استفاده از سمعک می‌شود زیبایی و ظاهر در دنیای امروز بخصوص در غرب به عنوان استاندارد و معیار برای پذیرش در آمده است حتی مردم می‌ترسند از این که سمعک، آنها را از

کاملتر بودن باشد. متخصصین و بجویز کنندگان سمعک می‌بایست تاکید کنند که سمعک برای پریارتر کردن زندگی است و ارتباطی با سن ندارد، استفاده از سمعک میتواند باعث کاهش فشارهای روانی در بیمار شود. قطعاً فشار عصبی به میزان زیادی زوال فیزیکی پدید می‌آورد.

ما روزانه در کلینیک به بیمارانی برخورد می‌کنیم که نیازمند استفاده از سمعک هستند ولی به خاطر مسائل ظاهری (cosmetic) از استفاده از سمعک می‌پرهیزند این مسئله در تمام سنین دیده می‌شود، برخورد با این بیماران باید به گونه‌ای باشد که ایشان درک نمایند که استفاده از سمعک نه برای زیبایی بلکه برای رفع معلولیت آنهاست. افراد با ضایعه شنوایی، که کاندید استفاده از سمعک هستند ممکن است این ترس و واهمه را داشته باشند که سمعک می‌تواند نشانه‌ای از نقص عضوی آنها باشد، چنین افرادی با این گونه عقاید و واهمه‌ها می‌بایست آگاه شوند که اکمل و کامل بودن نوع بشر بستگی به رفتارها، اعمال و ارتباطش با دیگران دارد نه این که آیا دارای شنوایی کاملی هستند یا خیر؟ محبوبیت ما با فرورفتگی بیشتر در ادیوگرامان تاثیر نمی‌یابد بلکه به شخصیت و رفتار و انساندوستی ما بستگی دارد اکثر بیماران سؤال می‌کنند که آیا من به سمعک احتیاج دارم؟ سؤال بهتر این است که آیا سمعک باعث بهتر شدن و بهبود یافتن کیفیت زندگی من می‌شود؟ پس بهتر است به عبارت دیگر یاس را به امید تبدیل کنیم.

دیدگاه اطرافیان فرد استفاده کننده از سمعک، زمینه دیگری برای بحث است. من شخصاً بیمارانی را دیده‌ام که سمعک خود را حتی از همسرشان پنهان می‌دارند. خانمهایی که سالیان دراز از سمعک استفاده می‌کنند. ولی از ترس کاذب طرد شدن و یا کم اهمیت جلوه‌دار شدن به همسرانشان در این مورد اشاره‌ای نکرده‌اند. نمونه دیگر آقای بود که با چسباندن مقداری مو روی سمعک پشت گوش آن را از نظر مخفی نگاه داشته بود. مشاوره خانوادگی در این موقعیتها و توضیح و توجیه اطرافیان درجه یک امری بسیار مهم و بدیهی است، زیرا کمک کردن این افراد به فرد کم شنوایی که از سمعک استفاده میکند می‌تواند توانائیهای فرد معلول از نظر شنوایی را افزایش دهد. اما بعد وسیع تر

قضیه دیدگاه جامعه در مورد سمعک است. فرد کم شنوایی که از سمعک استفاده نمی‌نماید معمولاً در مجامع و جلسات مهر سکوت برب

سمعک دیده می‌شود امتناع والدین بخصوص مادران در استفاده از سمعک در کودکانشان می‌باشد. چرا مادران از استفاده از سمعک کودکان خود استقبال نمی‌کنند، با وجود این که اثرات شنوایی مطلوب بر روی گفتار سلیس و روان انکار ناپذیر است. کودکانی با کمبود شنوایی نسبی با احساس تنهایی و ایزوله بودن رشد می‌کنند آنها کمتر کسانی را با شرایط مشابهشان می‌بینند و عموماً تنها کودک با ضایعه شنوایی در کلاسشان هستند برخی از افراد با شنوایی طبیعی ممکن است آنها را به عنوان ناشنوا محسوب نمایند، از آنجا که سمعک اغلب به اشتباه نشاندهنده کُری کامل است، بچه‌های کم‌شنوا خود را جزئی از جامعه ناشنوایان نمی‌دانند اما بطور کامل نیز در تجمع شنوایان شرکت نمی‌کنند. سمعک جز احتیاجات این دسته از کودکان است اما ممکن است باعث شود که با دیگران متفاوت به نظر آیند اما ثابت شده است که هر چه فرد در زمان تشخیص کم‌شنوایی و فیتینگ سمعک جواتر باشد انطباق با سمعک آسانتر است باید با توجیحات کافی به مادران و پدران، لزوم استفاده از سمعک در کودکان کم‌شنوای آنان به منظور بهبود و پیشرفت در مسائل اجتماعی، تواناییهای گفتاری و تحصیلی، ارائه شود اما متأسفانه در برخی از موارد والدین بخاطر خودخواهی ناخود آگاهشان جلوی این پیشرفت را می‌گیرند. از مشکلات دیگر در ارتباط با سمعک مسائل اقتصادی است در سالهای اخیر با توجه به شرایط حاصل گردیده است و طبعاً می‌تواند یکی از عوامل بازدارنده در تهیه سمعک باشد. ولی جالب است بدانیم که بیماری که کم‌شنوائیش را قبول ندارد و فلسفه استفاده از سمعک را نیز در نیافته و خود را هنوز کاندید سمعک نمی‌داند حتی دنبال سمعک رایگان نیز نمی‌رود. یکی از مشکلات دیگر که بیمار با آن روبرو

است تبلیغاتی است که از طرف سایر افراد یا اطرافیان در مورد سمعک وی می‌شود، متأسفانه حتی برخی از پزشکان و متخصصین نیز، بخصوص در مواردی که در ارتباط با گوش نیستند وقتی فردی را با کمبود شنوایی حسی عصبی ملاقات می‌کنند اظهار می‌دارند که وی نمی‌تواند از سمعک استفاده کند همین برخورد غیر مسئولانه باعث می‌گردد که بیمار سالیان سال زجر کم‌شنوایی را تحمل کند.

امروزه قسمت اعظم استفاده کنندگان از سمعک افرادی هستند که دچار کمبود شنوایی حسی عصبی غیر قابل درمان می‌باشند و با استفاده از تکنولوژی جدید و روشهای فیتینگ و تجویز کاملاً علمی و آکادمیک مشکلات ارتباطیشان را حل می‌نمایند. متأسفانه می‌بینیم که در کنار خیابان و یا در فروشگاههای وسایل صوتی سمعک را می‌فروشند، حتی داروخانه‌ها نیز بدون توجه به مسائل استفاده از سمعک آن را به فروش می‌رسانند که امیدواریم دست اندرکاران و مسئولین اقدامات لازم در برخورد با این مسائل را انجام دهند.

راه‌حلهایی که برای مشکلات فوق وجود دارد به این شرح می‌باشند:

تهیه فیلمهای علمی و آموزشی در مورد کم‌شنوایی و علل آن تفاوت کم‌شنوایان با ناشنوایان، استفاده از سمعک و روش همکاری با افرادی که مشکل شنوایی دارند تمرینش است. تبلیغات سمعک و وسایل کمک شنوایی در رادیو و تلویزیون می‌تواند در شناخت توده مردم و آگاهی یافتن آنان از این وسایل مفید باشد. آگاه کردن مردم، از طریق درج مقالات در روزنامه‌ها و مجلات بسیار مفید است و باعث می‌گردد که دیدگاه مردم در برخورد با این مسئله عمیقتر باشد.

استفاده از سمعک بطور نمایشی در بین هنرمندان سینما و تلویزیون باعث عادی شدن مسئله استفاده از سمعک در بین مردم می‌شود. اگر در کتب درسی دانش آموزان بخصوص مدارس ابتدایی، کودکانی که دچار کم‌شنوایی هستند معرفی شوند و به دانش آموزان آموخته شود که سمعک برای حل مشکلات افراد کم‌شنوا ساخته شده است بسیار مفید فایده خواهد بود.

ارائه خدمات و توانبخشی شایسته در مورد سمعک نیز باعث استفاده بهتر بیماران از سمعک خواهد گردید بیماری که همزمان با سمعک برنامه مدون توانبخشی شنوایی و مشاوره دارد بسیار بهتر از فردی که صرفاً آن را از داروخانه یا مغازه‌ای در بازار تهیه کرده است، از سمعک استفاده خواهد نمود. آشنا کردن متخصصین و دست اندرکاران حرفه پزشکی از مراکز بهداشت مادر و کودک گرفته تا مکانهای تخصصی در دانشگاهها یا کم‌شنوایی و استفاده از سمعک می‌تواند به میزان زیادی از مشکلات افراد کم‌شنوا بکاهد و بالاخره رفع مشکلات روحی و روانی بیمار در ارتباط با استفاده از سمعک تواناییهای وی را در استفاده مطلوبتر از این وسیله پزشکی اجتماعی میسر خواهد ساخت.